

<https://www.alliansfriheten.se/om-att-enligt-dca-avtalet-rora-sig-fritt-pa-svenskt-territorium/>

Om att enligt DCA-avtalet ”röra sig fritt på svenskt territorium”

5 januari, 2024

Utgivarna

Detta är del IV i raden av våra artiklar om DCA-avtalet (Defence Cooperation Agreement).

Den svenska och amerikanska regeringen har undertecknat DCA-avtalet, men det har inte trätt i kraft. Det förutsätter på svenska sida att regeringen lägger fram en proposition om riksdagens godkännande av avtalet och de åtföljande lagändringar som är nödvändiga. Efter en remissomgång (vi utgår från att en sådan kommer till stånd), riksdagsbehandling samt riksdagsbeslut att godkänna avtalet och lagändringarna kan avtalet bli bindande för svensk del, förutsatt att de formella kraven på amerikansk sida är uppfyllda. Det är vår bedömning att det krävs en majoritet om minst tre fjärdedelar av de röstande och att mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar för det. Vad som hittills framkommit indikerar att erforderlig majoritet föreligger i riksdagen. Det innebär inte att det är förgäves att sätta sig in i det på flera punkter otydliga avtalet. Denna vaghet är medveten. Den ger anledning att med utgångspunkt från Sveriges suveränitet ställa frågor till de ansvariga med krav på tydliga klargöranden av innebörden av de känsligaste punkterna i avtalet.

Vid en tolkning av avtalet bör man hålla i minnet att det i Artikel 1 anges att all verksamhet som omfattas av avtalet ska bedrivas ”med full respekt för Sveriges suveränitet, lagstiftning och internationella förpliktelser”, det vill säga bland annat FN-stadgan. Vad dessa allmänna principer är värda i sammanhanget tål att tänka på, särskilt när man relaterar dem till avtalets specifika, konkreta bestämmelser.

Enligt vår syn på avtalet är det framför allt tre regleringar som är centrala. Den första avser att USA ges ”obehindrad” rätt att militärt använda åtminstone 17 baser (områden) i Sverige. Dessa ska USA och Sverige ha gemensam tillgång till och gemensamt få använda. Men avtalet förutser att parterna kommer överens om att delar av baserna endast ska få användas av amerikanska styrkor. Sådana överenskommelser har USA träffat med Norge, som har motsvarande avtal som vi nu är i färd att binda oss till. Den andra avser bestämmelserna om rätten för de amerikanska styrkorna att under exklusiv kontroll transportera, lagra och förvara militär utrustning och materiel på baserna och andra platser man kommer överens om. Luftfartyg, fordon och fartyg ska ha ”obehindrad” tillgång till baserna för allt som rör lagringen och ha tillgång till svenska flygplatser och hamnar samt andra platser enligt överenskommelse. Detta låter onekligen som ett synnerligen långgående mandat. Den tredje, som också omfattar ett mycket långgående mandat, gäller rätten för bland annat militärt amerikanskt flyg och amerikanska fartyg att ”röra sig fritt på svenskt territorium”. Vi behandlar den punkten särskilt längre ner.

Vi går nu inte närmare in på de aspekter av avtalet, som vi behandlat tidigare, utan tar upp vad USA därutöver får göra på svenskt territorium.

USA ges rätt att kontrollera tillträdet till sådana delar av baserna som blir exklusiva för de amerikanska styrkorna. Här får man intrycket att Sverige inte har något att säga till om utan är utestängt från vidare insyn. När det gäller baser som ska användas gemensamt ska parterna samordna tillträdet.

USA ges vidare rätt att i samordning med Sverige utföra bygg- och anläggningsarbeten på baserna för att främja de amerikanska styrkornas "obehindrade" rätt att använda dem. Avsikten är att detta ska genomföras enligt gemensamt beslutade förfaranden.

Utöver baserna ska Sverige vidta rimliga åtgärder för att underlätta för de amerikanska styrkorna att tillfälligt få rätt att använda annan mark, privat eller statlig, inklusive vägar, hamnar och flygplatser. Vad detta kan komma att innebära är nu omöjligt att överblicka.

Enligt avtalet har Sverige det övergripande ansvaret för säkerheten på svenskt territorium och ska vidta de åtgärder som krävs för att skydda de amerikanska styrkorna och förhandslagrad materiel. Det anges samtidigt att USA enligt Nato SOFA (som reglerar Natostyrkors status när de vistas här i landet och som Sverige godkänt) har rätt att vidta nödvändiga och proportionerliga åtgärder för att upprätthålla eller återställa ordningen för att skydda amerikanska styrkor "på eller i den omedelbara närheten av" baserna. Enligt DCA-avtalet tillkommer att under "exceptionella omständigheter" får amerikanska styrkor, enligt gemensamt upprättade säkerhetsplaner, vidta nödvändiga och proportionerliga åtgärder "bortom den omedelbara närheten" av baserna för att upprätthålla eller återställa säkerheten. Även detta är ett mycket långgående mandat, om än omgivet av vissa reservationer. Men det tycks kunna omfatta vilka platser som helst i vårt land. Det är inte svårt att föreställa sig krisartade lägen med demonstrationer mot offensiva amerikanska operationer som utgår från svenskt territorium.

I avtalet förutsätts att USA kommer att inrätta militärpolisenheter på baserna. Enligt avtalet får de amerikanska myndigheterna ge tillstånd till att dessa, i enlighet med gemensamt beslutade förfaranden och i samordning med svenska tjänstemän, "används i samhällen i närheten av militära anläggningar och områden där amerikanska styrkor befinner sig".

Enligt avtalet får luftfartyg, fartyg och fordon som används av de amerikanska styrkorna "resa in i, resa ut från och röra sig fritt på svenskt territorium". De får inte bordas eller kontrolleras. Luftfartygen ska ges tillstånd att flyga över, genomföra tankning i luften, landa och starta på svenskt territorium. De reservationslösa skrivningarna här är utomordentligt långgående. Sverige öppnas som bas för operationer som vi varken har insyn i eller kontroll över.

Allvarligast i denna genomgång av avtalet är säkerligen rätten för militärflyg, fartyg, inklusive ubåtar, och fordon av skilda slag ”att röra sig fritt på svenskt territorium”. Vi har redan initialt sett vad det kan leda till med överflygningar av bland annat B-52 bombplan. Dessa operationer har skett med Sveriges medgivande. Nu öppnar avtalet snarast för att Sverige ger USA fria händer!

Det är hög tid att medborgarna sätter sig in i avtalets för svenskt självbestämmande kritiska bestämmelser och hävdar svensk suveränitet så långt det bara går. De militärpolitiska etablissemangen är inte att lita på!

Tidigare inlägg om DCA:

I.[Sverige som bas](#) för ”obehindrad” amerikansk militära verksamhet?

II.DCA-avtalet: USA positionerar sig på svensk mark mot Ryssland

III. [DCA-avtalet – vem har avgörandet](#) i sin hand?